

Позиция по повод действия и изказвания на висши представители на изпълнителната и съдебната власт, с които се създава превратна обществена представа за конституционните функции и роля на съда и се руши авторитетът на правосъдието

Миналата седмица в интервю за национална медия министърът на правосъдието Данаил Кирилов заяви, че с постановено преди година тълкувателно решение на Общото събрание на колегия на Върховния касационен съд (ВКС) бил „пренаписан законът“ и това било основание за оставката на неговия председател. Използването на подобна квалификация за тълкувателен съдебен акт, приет по надлежния ред от съдиите от колегия на върховната съдебна инстанция, от висш представител на изпълнителната власт би било прието за недопустимо вмешателство във всяка правова държава. Фактът, че в случая по такъв начин се коментира решение на ВКС от българския министър на правосъдието и че в неговите представи може да се търси отговорност за съдебното решение от председателя на съда, без този коментар да предизвика каквито и да е последствия, е признак за нездравото състояние на независимостта на съдебната власт в страната ни.

В контекста на този случай следва да се разглеждат и поредицата от публични атаки срещу председателя на Върховния касационен съд, които показват настъргено единодушие и синхрон между висши представители на изпълнителната, законодателната власт и административния орган на съдебната власт – Висшия съдебен съвет (ВСС). Тези атаки формално са насочени срещу председателя й, но по същество представляват посегателство срещу авторитета на върховната съдебна инстанция в държавата, защото за гражданите той е лицето на институцията. Последният казус със заснемане на видеоклип в сградата на Съдебната палата, станал публично известен именно заради коментарите на министъра на правосъдието и членове на ВСС в медиите, не е нищо повече от пореден претекст за демонстрация на надмощие, за публично накърняване на достойнството на председателя на ВКС и за стесняване на правомощията му, което има за последица обща дестабилизация на съдебната власт и ерозиране на конституционната тежест на ролята на ВКС за действително разделение на властите. Не можем да повярваме в искреността на грижата за защита на добрите нрави и да разберем смисъла на предложенията за естетическа и етическа цензура върху съдържанието и формата на кино- и видеопродукти, заснети в Съдебната палата, не само защото не бяха обсъдени разумно възможностите и ограниченията за отдаване под наем на помещенията на съда и за търсене на юридическа отговорност при неизпълнение на конкретния договор и по принцип. Не можем да повярваме в достоверността на загрижеността, защото далеч по-съществени в силата на

въздействието си позорящи актове бяха оставени без внимание. Авторитетът на правораздаването не се изчерпва с поддържане на помпозни външни символи на власт, още по-малко с фетишизирането им. Авторитетът на правораздаването е функция на независимостта на съдиите и на доверието, което вдъхват съдебните решения. Поради това няма по-сериозно накърняване на чувството за благоприличие от изявление на ръководителя на институцията, която има конституционно правомощие да разкрива престъпленията и да повдига обвинение, по обществената телевизия, че в последните пет години системата за разпределение на делата не е осигурявала случайността на избора на съдия („Все едно не сме имали правосъдие 5 години.“). Не по-малко беше накърнено приличието, когато не настъпиха никакви последици – дисциплинарни или организационни, след сигнала на съдия, че дело с голям имуществен интерес, възложено му за разглеждане на принципа на случаен подбор, е било „изето“ от председател на съд. Самият факт, че на обществеността се представя деформирана йерархия на ценности от страна на кадровия орган на съдиите, накърнява идеята за нравственост.

Посегателствата срещу независимостта на съда не се изчерпват с нападките към ВКС и неговия председател. На 28 май 2020 г. по време на заседанието на Пленума на Висшия съдебен съвет, в което се обсъждаше годишният доклад за прилагането на закона и дейността на съдилищата, министърът на правосъдието отправи въпрос към председателя на ВКС за командированите в същия съд и в търговските отделения на Софийския апелативен съд и Софийския градски съд членове на Съюза на съдиите в България (ССБ). Министърът заяви, че имал нужда от тази информация, за да може да прецени дали са верни определени публикации по темата. Обосновавайки целта на въпроса си, министърът на правосъдието посочи, че тези факти не били „достижими“ за него по друг начин. Действително в последно време в определени издания бяха тиражирани публикации, според които членове на ССБ били командировани „лично“ от председателя на ВКС в определени съдилища. Законът за съдебната власт (ЗСВ) изчерпателно урежда правомощията на председателя на ВКС за командироване на съдии в същия съд, както и на съдии от един съдебен район в друг след съответното съгласие на председателите на съответните съдилища. Извън тези законово установени случаи председателят на ВКС няма общи правомощия да командирова съдии във всички съдилища. На интернет страницата на Висшия съдебен съвет е общодостъпен регистърът на командированите магистрати, от който всеки може да се информира кои са командированите съдии, в кои съдилища и по заповед на кой председател на съд е станало това. Не би било пречка за всеки, още по-малко за министъра на правосъдието, да се снабди и с информация по какви правила се извършва командироването на съдии в по-горен съд. На интернет страницата на ВКС е общодостъпен и регистърът на декларациите на съдиите по чл. 195а от ЗСВ. В съдържанието се в този регистър декларации и понастоящем, в нарушение на действащата разпоредба на чл. 195а, ал. 2 от ЗСВ, продължава да е публична информацията за членство на съдиите в съсловни организации.

Налага се да припомним, че в резултат на поредицата изменения на ЗСВ в периода след 2016 г. последователно отпаднаха почти всички въведени тогава ограничения за широкото прилагане на командироването като практика за кариерно развитие, отклоняваща се от конкурсното начало. Не може да не отбележим и продължителното пренебрегване от страна на

законодателната и изпълнителната власт на призивите на Консултативния съвет на европейските съдии¹, на Европейската съдийска асоциация² и на международната организация „Европейски магистрати за демокрация и свободи“ (МЕДЕЛ)³ за отпадане на задължението към магистратите за деклариране на членство в съсловни организации и за промяна в режима за отстраняване от длъжност. Едва след настоятелното поставяне на същите въпроси от страна на Европейската комисия като условие за прекратяване на Механизма за сътрудничество и проверка в последния доклад по него, бяха предприети законодателни действия в тази насока. Въпреки изричната законова разпоредба членството в съсловна организация да не представлява подлежащо на деклариране обстоятелство декларираната до този момент принадлежност към такива организации от съдиите не е заличена от сайта на ВСС и продължава да е общодостъпна.

Стигматизирането и дискриминирането на членовете на една от съсловните съдийски организации, което се извършва систематично и грубо от представители на законодателната, изпълнителната и съдебната власт, е несъвместимо с принципите на правовата държава, защото представлява откровен акт на насилие и натиск. Поради това е категорично отречено и в изрично становище по българския казус от Европейската асоциация на съдиите.

Изброяваме последните посегателства срещу независимостта на съда чрез уронване на авторитета ѝ, защото не е редно те да бъдат отминавани с досада и примирение и трябва да бъдат помнени. Освен това специалното обръщане на внимание върху тях изключва оправданието на представителите на трите власти, че са били лошо или неточно осведомени за случващото се. Отгук нататък всяко бездействие е съзнателно съучастие в рушенето на правосъзнанието на гражданите и на идеята за правова държава.

гр. София, 2 юни, 2020 г.

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ НА
СЪЮЗА НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

¹ Становище на КСЕС: <http://judgesbg.org/oldsite/images/CoE-BG.pdf>

² Становища на ЕАС:

http://judgesbg.org/oldsite/images/Letter_EAJ_BG.pdf ;

<http://judgesbg.org/oldsite/images/Letter-EAJ-BG.pdf>;

<http://judgesbg.org/oldsite/images/EAJ.pdf>

³ Становище на МЕДЕЛ:

<https://www.medelnet.eu/index.php/news/europe/308-letter-to-the-president-of-the-bulgarian-national-assembly-regarding-the-proposal-of-amendments-of-the-judicial-system>

<https://www.medelnet.eu/index.php/news/60-featured-news/414-medel-communique-on-the-proposed-amendments-to-the-judiciary-act-of-bulgaria>